

وحدت از نیت تا عمل

معروف فراموش شده

کا مصطفی سخنگو

◀ نگاهی دوباره به وحدت

آنچه جبهه باطل به‌خوبی آن را در طول تاریخ درک کرده، نفوذ از طریق ایجاد تکرر و تضاد در بافت‌های فرهنگی و مذهبی موجود در جبهه حق و از بین بردن وحدت است که در سیاست (تفرقه بینداز و حکومت کن) اجرایی می‌شود، هرچند شواهد تاریخی این مرزوبوم سخن از وحدت حداکثری اقوام داشته است اما در دهه اخیر با ظهور تفکراتی انحرافی و بسط آن‌ها در جامعه و منطقه سعی در ایجاد آشفتگی و تضاد فرهنگی و مذهبی بین اقوام را داشته و دارند. بنابراین باید رسالت روشنگری و ضرورت جاری شدن ظهورات وحدت در تمام حیات فردی و اجتماعی را تبیین کرد اما به‌اضطرار نگاهی دوباره به وحدت ریشه در نابسامانی چگونگی اجرای وحدت در کشور دارد، این آشفتگی را در سه سطح عموم مردم، نخبگان و مسئولین می‌توان بررسی نمود.

پیش از هر سخنی باید پرسید وحدت چیست و آیا در سه سطح عموم مردم، نخبگان و مسئولین معنای مشترکی از وحدت و شاخصه‌های آن فهم می‌شود؟ آیا وحدت معروف دینی است و ریشه در هویت دینی و اسلامی دارد یا خیر؟ آیا قومیت‌گرایی با فرهنگ دینی سازگار است؟ الزامات پایبندی به وحدت چیست؟ در موضوع وحدت هر آنچه از سطح به عمق برویم، سوالات دقیق‌تر و با جزئیات بیشتری می‌توان بیان نمود که مجال بیشتری را می‌طلبد و در این نوشتار تنها به سطح عموم مردم پرداخته خواهد شد.

◀ ذهنیت مردم درباره وحدت

معمولاً در اندیشه عموم مردم وقتی از وحدت سوال می‌شود، در جواب از احترام به عقاید یکدیگر و اتحاد در مقابل دشمن سخن گفته می‌شود که بی‌شک جواب غلطی نیست اما این درک بسیط و کلی از وحدت اگر به‌تفصیل نرسد، در مصادیق وحدت، زمان فتنه که حق و باطل خلط می‌شود و در یک‌کلام چگونگی اجرای وحدت در حیات فردی و جمعی دچار گنگی و سردرگمی می‌شود.

برای مثال اگر جبهه باطل در لباس یک قوم و بانگیزه‌های مذهبی سیاسی به دنبال ایجاد رعب و وحشت و ترور است، چگونه باید شور و احساس دینی قوم مورد هجوم، کنترل شود؟ آیا مدیریت گرایش‌ها و احساسات دینی‌مذهبی جز با عقلانیت

و معرفت ممکن است؟ شاید بیان شود که احساس و شور دینی ریشه در معرفت دارد و احساس منقطع از معرفت نیست البته این سخن به‌صورت کلی در مورد شور و احساس دینی قابل رد نیست اما سخن از مدیریت شور و احساس دینی در هنگام عملیاتی شدن طرح‌های تفرقه‌انگیز جبهه باطل است.

◀ شرط وحدت: مشخص بودن هدف

وحدت به‌صورت ذاتی همیشه امری نیکو نیست بلکه از نظرگاه اسلام باید موضوع و هدف وحدت مشخص شود تا بتوان گفت آیا وحدت در آن موضوع درست است یا خیر؟ لذا وحدت میان ادیان توحیدی و غیرتوحیدی بی‌معنا است و لازمه آن جمع شرک و توحید است اما وحدت در اسلام و میان اهل تشیع و تسنن با موضوع عبودیت و تشکیل امت واحد و اسلامی و با قصد قربت الهی امری معروف و حق است که شواهد این سخن در متون دینی بسیار است.

◀ وحدت مصداق امر به معروف

اگر پرسیده شود چگونه می‌توان وحدت را به‌عنوان یکی از مصادیق معروف دینی اثبات نمود؟ ابتدا باید معروف را تعریف کرد و آنگاه به منابع شناخت مصادیق معروف و منکر از نظرگاه دین پرداخت.

معروف در لغت از ریشه عرف می‌آید و به معنای شناخته‌شده است و در اصطلاح به هر کاری که حُسنش از طریق عقل یا شرع شناخته شود، اطلاق می‌شود؛ اگرچه فراتر از باید‌ها و معروف‌های فقهی، ارزش‌های اخلاقی نیز معروف می‌باشند.

از طرفی دیگر منابع شناخت معروف می‌توانند عقل، سیره عقلا، عرف، قانون، فطرت و شریعت باشند اما منهای شریعت، هرکدام از این منابع نمی‌توانند فی‌نفسه منبع مستقلاً برای شناخت معروف باشند و تنها با قیدهایی در بعضی از مواقع می‌توانند مستقلاً منبع شناخت باشند که مجال تفصیل این قیود در این نوشتار نیست.

◀ امر به معروف وحدت از نگاه فقه، عقل و اخلاق

حال آیا می‌توان وحدت بین اهل تشیع و تسنن را به‌عنوان یک معروف دینی اثبات نمود؟ در پاسخ به این پرسش چه از منظر فقه و شریعت بنگریم و چه

◀ حجت‌الاسلام سید علی موسوی

در معمول جوامع روایی شیعه باب یا ابوابی روایتی درباره نحوه تعامل با غیرشیعیان وجود دارد، بالاینکه این دسته از روایات از نظر سندی و مصدري عمدتاً معتبر و از نظر حوزه محتوایی بسیار گسترده و در زمینه‌های مختلف از حوزه سیاست خارجی تا سیاست و مدیریت جریان‌های مختلف داخلی، تعامل با اهل سنت تا تعامل با مشرکین و کفار و تحلیل احکام شرعی فقهی تا تحلیل شیوه القاء روایات توسط اهل بیت قابل بهره‌برداری است؛ در عین حال می‌توان این دسته از روایات را در زمره روایات مهجور در مجامع روایی دانست که هرکدام به‌جای خود قابل بیان است.

در این مجال خاطراتی از استاد خویش آیت‌الله شبیری درباره میرزای شیرازی نقل می‌کنم که چگونه از این شیوه مداراتی جهت وحدت مسلمانان استفاده می‌کرد. سید محمدحسن حسینی شیرازی مشهور به «میرزای شیرازی» و میرزای مجدد، مرجع تقلید شیعه ایرانی (مرجعیت عام شیعیان در سال ۱۲۴۳) و صاحب حکم تحریم تنباکو بود.

◀ تقیه مداراتی، گمشده حیات امروزی ما

روایات تقیه عمدتاً در حوزه تعامل جامعه شیعی با جامعه اهل سنت بیان گردیده‌اند که عمدتاً در حوزه رفتاری است، تقیه مداراتی حسن معاشرت، مدارا و جلب مودت اهل سنت هست.

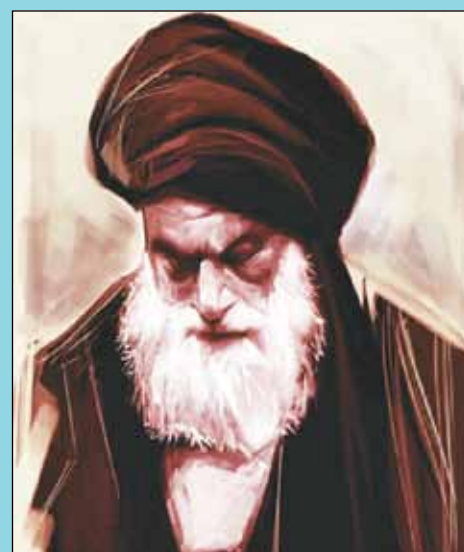
در این نحو خوف از جان و مال وجود ندارد لذا مقید به حالتی خاص نیست بلکه همیشه و در هر حالی نه‌تنها جایز بلکه حتی دارای رجحان و استحباب است.

وهابیت تکفیری به دنبال آن است که شیعه را فرقه‌ای خارج از مذاهب مسلمین نشان دهد، دشمنان اسلام

و تشیع در میان اهل سنت این‌گونه تبلیغ می‌کنند که مگر شیعیان نماز هم می‌خوانند؟! این‌ها قرآنی غیرقرآن مسلمین دارند و تنها راه خنثی‌سازی این تبلیغات حضور در جمع‌های اهل سنت است.

◀ انتقال مرکزیت حوزه شیعی از کربلا به سامرا

حدود نه یا ۱۰ سال پیش محضر آیت‌الله شبیری درس خارج فقه تلمذ می‌کردم، چندبار به مناسبت بحث وحدت با اهل سنت را مطرح نمودم و ایشان نکاتی بسیار ارزشمند بیان فرمودند.

میرزای شیرازی و وحدت مسلمین